

**SHAXSNING PROFFISIONAL SHAKLLANISHI: 21ASR KOMPETENSIYALARINI
RIVOJLANTIRISHDAGI GLOBAL TENDENSIYALAR**

“Alfraganus unevercity” “Ijtimoiy fanlar fakulteti” “Psixologiya” yo’nalishining 1- kurs talabasi

Xolova Yulduz Erkinovna

xolovay@gmail.com

Ilmiy rahbar

Bilolova Zamira Baxtiyorovna

“Alfraganus university” “Psixologiya” kafedrası dotsenti, psixologiya fanlar falsafa doktori, PHD

Annotatsiya: *Ushbu tezisdá shaxsning professional shakllanish jarayoni, uning bosqichlari hamda rivojlanish dinamikasi Maslou ehtiyojlar piramidasining nazariy asoslari bilan uyg’un holda tahlil qilinadi.*

Kalit so’zlar: *shaxs, kasbiy rivojlanish, Maslou piramidasi, ehtiyojlar nazariyasi, motivatsiya, o’zini-o’zi ro’yobga chiqarish, psixologik ehtiyoj,*

Shaxsning professional shakllanishi – bu individning kasbiy qobiliyatlari, shaxsiy resurslari, motivatsiyasi va qadriyatlari asosida o’z kasbini ongli tanlashi, unga moslashishi hamda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirib borish jarayonidir. Zamonaviy psixologiyada bu jarayon motivatsion ehtiyojlar bilan chuqur bog’liq bo’lib, aynan Maslou ehtiyojlar piramidasi kasbiy rivojlanishning asosiy psixologik mexanizmlarini yoritib beradi.

Maslou nazariyasiga ko’ra, shaxsning har bir kasbiy bosqichda muvaffaqiyatga erishishi uning ehtiyojlari qanday darajada qondirilgani bilan belgilanadi. Fiziologik ehtiyojlar bosqichida inson barqaror daromad, ish haqqi va qulay mehnat sharoitlariga ehtiyoj sezadi. Aynan shu bosqich professional yo’lning boshlanishi uchun zarur minimal baza hisoblanadi. Keyingi xavfsizlik ehtiyojlari bosqichida ish o’rni barqarorligi, ijtimoiy himoya, kelajak kafolati shaxsning kasbga bo’lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Uchinchi bosqich bo’lgan ijtimoiy ehtiyojlar shaxsning jamoaga kirishi, kasbiy muhitda qabul qilinishi, hamkorlik va muloqot ko’nikmalarini rivojlantirishi bilan belgilanadi. Bu bosqich professional identifikatsiyaning shakllanishida asosiy omil bo’lib, inson o’zini kasbiy jamoaning bir qismi sifatida his qila boshlaydi. Hurmat ehtiyojlari bosqichida esa kasbiy muvaffaqiyat, e’tirof, obro’, lavozim va status shaxsning motivatsiyasini yanada kuchaytiradi. Bu davrda shaxsning o’z-o’ziga bo’lgan ishonchi va kasbiy o’ziga xosligi shakllanadi.

Piramidaning eng yuqori qatlami — o’zini-o’zi ro’yobga chiqarish ehtiyoji — professional shakllanishning eng yetuk bosqichini aks ettiradi. Bu bosqichda shaxs nafaqat kasb egasi sifatida, balki ijodkor, innovator, yetakchi, o’z imkoniyatlarini to’liq namoyon etuvchi professionallar darajasiga ko’tariladi. Inson kasbida ma’no, ilhom, ilohiy xizmat va o’z missionini ko’ra boshlaydi. Bu daraja professional yetuklikning cho’qqisi sanaladi.

Shunday qilib, shaxsning professional shakllanishi Maslou piramidasidagi ehtiyojlarning izchil rivojlanishi bilan bevosita bog'liq bo'lib, ehtiyojlarning qondirilish darajasi kasbiy motivatsiya, kompetensiya, barqarorlik va ijodkorlikning shakllanishiga asos bo'ladi. Mazkur tahlil shaxsni o'rganishda motivatsion yondashuvning ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi hamda professional psixologiya uchun muhim nazariy va amaliy xulosalar beradi.

XULOSA

Maslou ehtiyojlar piramidasi shaxsning professional shakllanishini har tomonlama tushuntiruvchi ilmiy modeldir. Ehtiyojlarning bosqichma-bosqich qondirilishi shaxsning kasbiy o'sish motivatsiyasini kuchaytiradi, kompetensiyalarini rivojlantiradi va kasbiy identifikatsiyani mustahkamlaydi. Professional shakllanish — bu nafaqat kasb tanlash, balki shaxsning o'zini anglash, o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish va jamiyatda o'z o'rnini topish jarayonidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Maslow A. H. Motivation and Personality. New York: Harper & Row, 1954.
2. Super D. E. The Psychology of Careers. New York: Harper, 1957.
3. Roe A. The Psychology of Occupations. New York: Wiley, 1956.
4. Shadrikov V. D. Psixologiya professionalnoy deyatelnosti. Moskva: Logos, 2002.
5. G'oziyev E. Umumiy psixologiya. Toshkent: O'zbekiston, 2010.
6. Xayrullaev M. Kasbiy shakllanish psixologiyasi. Toshkent, 2018.